

Nasjonal veileder
Inn på tunet

- gården som læringsarena for barn og unge

Hollingsholm Gård, Møre og Romsdal

Forord

Alle har behov for å bli sett, hørt og verdsatt – dette er spesielt viktig for unge mennesker som går på skole for å tilegne seg kunnskap på veien mot å bli selvstendige voksne mennesker som skal skape sin egen framtid.

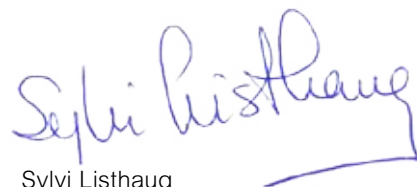
Skolen skal oppleves som meningsfull, relevant og praksisnær. Tilpasset undervisning er helt sentralt. Noen skoleelever får et større læringsutbytte dersom undervisningen flyttes fra det vanlige klasserommet til et aktivt, godkjent gårdsbruk – Inn på tunet (IPT). Undervisning og opplæring blir direkte knyttet landbruksproduksjon, ressursforvaltning og bærekraftig utvikling som konkretiseres og synliggjøres for elevene. Uavhengig av hvor eleven bor, er Inn på tunet-tilbudet et verdifullt supplement til dem som trenger noe en ordinær skoledag ikke gir.

Det er viktig at tilbyder av Inn på tunet-tjenesten og skolen kjenner hverandres virkeområder og målsettinger. Denne veilederen tar sikte på å gi både IPT-tilbyder og skolen kjennskap til hverandres arenaer slik at de får et felles forankringspunkt for å utvikle et best mulig tilbud til elevene. Skolene har behov for støtte og veiledning i hvordan de kan benytte IPT-tilbud på en måte som ivaretar de lover og regler som skolen er omfattet av, og som samtidig evner å opprettholde et høyt læringstrykk og undervisning av god kvalitet.

Veilederen er rettet mot både skolens allmennpedagogiske og spesial- pedagogiske tiltak og skrevet i samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Fylkesmannen i Oslo og Akershus samt Matmerk.

Torbjørn Røe Isaksen
Statsråd
Kunnskapsdepartementet

Sylvi Listhaug
Statsråd
Landbruks- og matdepartementet

Denne veilederen er laget for Inn på tunet-gårder (IPT) som læringsarena for skole. Den inneholder informasjon og eksempler for:

- 1** Generell bruk av opplæringsarenaer
- 2** Skolen som kjøper av Inn på tunet-tjenesten
- 3** Bonden/tilbyder av Inn på tunet-tjenesten

Hvorfor denne veilederen?

Den skal motivere og inspirere de som er opptatt av å se sammenheng mellom teori og praksis i det lokale læringsmiljøet.

Målgruppa for veilederen er skolen med lærere og skoleledere, den kommunale PP-tjenesten og Inn på Tunet bønder/tilbydere.

Målet med veilederen er å skape større legitimitet for å ta i bruk alternative læringsarenaer, eksempelvis Inn på tunet-gården. Undervisningsopplegg kan utvikles uten at det oppstår segregering og ekskludering. Lokale, gode og varierte tilbud gir lærelyst og mestring hos barn og unge. Videre ligger det i veilederen et implisitt mål om å ta Norge i bruk med fokus på natur, kultur og landbruk.

Innhold

Forord.....	3
Hvorfor denne veilederen?.....	4

1 Generelt

Hva er et Inn på tunet - tilbud?.....	8
Begrunnelser for bruk av varierte læringsarenaer for alle elever.....	9
Bruk av nærmiljø og lokalsamfunn.....	10
Læringsplakaten.....	10
Bruk av andre læringsarenaer.....	11
Utfordringer ved å ta i bruk læringsarenaer utenfor skolen.....	11
Politiske føringer og forskning.....	12
Aktuell forskning.....	12

2 For skolen

Inn på tunet tjenester i skolen.....	14
Hvordan kan kompetansemål nåes?.....	15
Ansvar.....	15
Tilpasset opplæring.....	15
Anvendelse av spesialundervisning.....	17
Krav -hvordan sikre best mulig kvalitet på IPT-tilbudet for enkelteleven.....	18

3 For bonden

Hva er den norske skolen?.....	20
Muligheter innenfor valgfagene.....	22
Hva kan Pedagogisk- psykologisk tjeneste (PPT) hjelpe til med?.....	23
Anbefalinger ved kjøp av Inn på tunet-tjenester.....	23
Litteratur/ kilder og foto.....	24
Vedlegg.....	25

1 Generelt om Inn på tunet

1 Generelt

Stene Gård, Østfold

www.matmerk.no

1 Generelt

Hva er et inn på tunet - tilbud?

Inn på tunet tjenester (IPT) er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. Et felles mål for alle IPT-tjenester er at tjenestene skal gi mestring, utvikling og trivsel. Når skolen kjøper tjenester av en godkjent IPT-tilbyder, innebærer dette at elevene får ta del i arbeid og aktiviteter på gården. Det er et mål at arbeidet elevene tar del i, og aktivitetene på gården skal være mer enn bare arbeid og aktiviteter. Arbeidet skal i tillegg være knyttet til faglige og sosiale læringsmål. Tilbudet skal være innenfor rammene i læreplanen og kobles til kompetansemål i læreplanene for fag. For å sikre dette, er det viktig med et tett samarbeid mellom skolen og IPT-tilbyderen, der elevenes læringsutbytte er i fokus.

IPT-skole tilbyr både allmennpedagogiske tilbud med utgangspunkt i skolens behov for nye læringsarenaer og tilbud rettet mot det som omfattes av bestemmelsene om spesialundervisning i opplæringsloven. Mange skoler kjøper IPT-tjenester i sammenheng med spesialundervisning, men IPT-gårdene er også gode læringsarenaer for hele klasser og grupper med allmennpedagogiske læringsmål.

Organisering av tilbudet

Det er ulike måter å organisere samarbeidet med IPT-gården. Noen skoler velger å benytte IPT-tilbudet jevnlig gjennom hele skoleåret, mens andre velger en mer intensiv form og benytter tilbudet over en kortere periode. Den enkelte skole må selv vurdere hva som er mest hensiktsmessig. En jevnlig bruk av IPT-læringsarenaen gjennom skoleåret kan sikre en forutsigbarhet, sammenheng og kontinuitet for både IPT-tilbyder og ikke minst elevene.

En kvalitetssikret tilbyder

Matmerk ivaretar kvalitetssikring og godkjenning av IPT-tilbydere slik at skolen kan ha en garanti for kvaliteten i tilbudet. En tilbyder av IPT-tjenester skal være godkjent av Matmerk.

Matmerk sine sjekkpunkter på kvalitet

Det er egne sjekkpunkter som må oppfylles for at tilbyderen skal bli godkjent av Matmerk. På nettstedet matmerk.no finner dere en sjekkliste. Videre er det en sjekkliste for helse, miljø og sikkerhet (HMS). IPT-tilbydere som er godkjente av Matmerk, har tilgang til å benytte varemerket "Inn på tunet" og Inn på tunet logo. Dette vil si at de innfrir sjekklisterens punkter.

Les mer på matmerk.no (sjekklisterpunktene: 1, 2 og 11 i KSL).

Skjerven Gård, Oslo

1 Generelt

Begrunnelser for bruk av varierte læringsarenaer for alle elever

Nedenfor er det noen sitater fra generell del av læreplanen, som viser potensialet for forankring og muligheter for samspillet mellom skole og lokalsamfunn.

Sitater fra læreplanen

"Lokalsamfunnet, med sin natur og sitt arbeidsliv, er sjølv en ein vital del av skolen sitt læringsmiljø"

Det samarbeidende menneske

"Undervisninga må leggjast opp med nøyen omtanke for samspelet mellom konkrete oppgåver, faktisk kunnskap og innsikt i omgrep"

Det arbeidande menneske

"[...]undervisninga må generelt initiere kontakt til grannelaget åt skolen og gjere bruk av dei ressursane som ligg der"

Det samarbeidende menneske

"Elevane bør derfor komme med i praktisk arbeid, der dei dels yter, dels tek imot tenester. Dei bør komme i vane med å ta ansvar i samfunnet i dag, som førebuing til å ta del i det i morgon"

Det samarbeidende menneske

"Mennesket gror og veks ved å handle og verke. Opplæringa må derfor gi rom for at alle elevar kan lære ved å sjå praktiske konsekvensar av val. Konkrete oppgåver både tener som førebuing til pliktene i dagleglivet og gir røynsler for refleksjon. Praktisk arbeid og øving må derfor ha ein viktig og integrert plass i opplæringa"

Det arbeidande menneske

"Sluttmålet for opplæringa er å eggje den einskilde til å realisere seg sjølv på måtar som kjem fellesskapet til gode – å fostre til menneskelegdom for eit samfunn i utvikling."

Aarholt Gård, Vestfold

Bruk av nærmiljø og lokalsamfunn

Lokalt arbeid innad i skolen gir muligheter til å knytte samarbeid og prosjekt mellom skolen lokalt til kultur, natur og landbruk i nærmiljøet.

Det anbefales lokalt arbeid med læreplaner knyttet til Kunnskapsløftet. Ved å ta utgangspunkt i det lokale arbeidet, jobbes det etter læreplanen av LK06. Det er utviklingen av elevenes kompetanse som er det sentrale i LK06, og derfor angir læreplanene i fag mål for den kompetansen elevene skal ha etter ulike trinn. For lokalt arbeid, -ta utgangspunkt i kompetansemålene og planlegg hva og hvordan aktiviteter på læringsarenaen kan hjelpe elevene til å innfri sine læringsmål.

Elevene er ulike og lokale læringsaktiviteter vil utvikle elevene ulikt. Noen vil ha størst fordel av å sitte og lese inne, mens andre vil lettere lære i praktiske situasjoner og med håndfast verktøy. Læring gjennom tilpasset opplæring fordrer god kjennskap til elevenes læringsstrategier og læreforutsetninger, slik at læreren kan bruke lokale ressurser og lage ulike og varierte oppgaver for å hjelpe elevene til å nå sine læringsmål.

Ved å invitere til samarbeid og åpne for lokale ressurser vil det gi muligheter for en variasjon i oppgaver som gir lokal forankring og vekst inn i en lokal kultur og identitet.

- En lokal læreplan er en plan for opplæringen som er utarbeidet lokalt på bakgrunn av deler av eller hele LK06. Eksempler på lokale læreplaner kan være en overordnet plan for skolene i kommunen, fylkeskommunen eller ved den enkelte skole, en lokal læreplan for ett eller flere fag, en plan for arbeidet med sosial kompetanse eller leseopplæring ved skolen. Fordi det er et lokalt handlingsrom, er det variasjoner i hva slags planer som utvikles lokalt, og hvilken status planene har. En lokal læreplan er et utgangspunkt for videre planlegging, gjennomføring, evaluering og oppfølging av opplæringen. Det må være avklart om planene er forpliktende eller veiledende, og det må være sammenheng mellom de ulike planene. Læreplanen gir handlingsrom og ansvar for å tilpasse og videreutvikle opplæringen.

Det anbefales at lokale ressurspersoner innen kultur, natur og landbruk kan komme med innspill til hva og hvordan de ulike måla kan jobbes med i kommunen. -Ta lokalbegrepet på alvor og involver lokalmiljøet!

Tilpasset opplæring handler også om at skolen og læreren skaper et læringsmiljø som kan ivareta den enkelte elevs evner og forutsetninger, og samtidig det fellesskapet som eleven er en del av. Dette er viktige aspekter å ta med inn i det lokale arbeidet med læreplaner, og det forutsetter at skolen kontinuerlig vurderer, varierer og endrer sin egen praksis.

Tilpasset opplæring er begrep som legitimerer bruk av variasjon og bruk av ulike alternative opplæringsarenaer. Ulike elever med ulike læreforutsetninger krever mange og varierte læringsformer og miljø.

Prinsippet om tilpasset opplæring gjelder både den ordinære opplæringen og spesialundervisningen. Om eleven har behov for spesialundervisning, må ses i sammenheng med skolens arbeid med tilpasset opplæring. Elever som ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen, har rett til spesialundervisning (opplæringslova § 5-1).

Skolen som en del av lokalmiljøet, i samarbeid med museer, gårdsbruk og kultur, kan utvikle gode, lokale læringsarenaer.

Læringsplakaten

Læringsplakaten i skolen legger også vekt på at skolen skal ta i bruk andre læringsarenaer: "Skolen og lærebedrifta skal leggje til rette for å trekkje inn lokalsamfunnet i opplæringa på ein meningsfylt måte".

Videre i læringsplakaten heter det at godt samspill mellom skolen og andre deler av lokalsamfunnet "... kan gjere opplæringa i faga meir konkret og røyndomsnær og gjennom det auke evna og lysta til å lære blant elevane" (Udir, Prinsipper for opplæringa, 2006).

Den generelle delen av læreplanen og prinsippene for opp- læringen er like bindende for skolens virksomhet som kompetansemålene i læreplanen for fagene for øvrig. I ut- arbeidelsen av lokale læreplaner skal kompetansemålene for fagene og prinsippene fra generell del være med på lik linje.

1 Generelt

Fjeld Gård, Østfold

1 Generelt

Punktene til illustrasjonen er hentet fra Frøyland 2010.

Bruk av andre læringsarenaer

Eksempler på andre læringsarenaer kan være leirskoler, bedrifter, Inn på tunet-gården eller museer. Mange lærere har erfart at ulike elever krever ulike tilnæringsmåter til det som undervises. Det er viktig at lærerne tar hensyn til elevenes ulikheter og varierer metodene i undervisningen slik at alle elevene får like gode muligheter til å tilegne seg kunnskap og kompetanse. Å ta i bruk IPT-tilbud gir lærerne større muligheter for en variert undervisning som gir positive konsekvenser for både lærer og elev (jfr. Frøyland 2010).

Utfordringer ved å ta i bruk læringsarenaer utenfor skolen

Det finnes muligheter i de grunnleggende føringene og prinsippene for norsk utdanning til å gjøre fagene mer konkrete og vikelighetsnære. Andre læringsarenaer i undervisningen blir i liten grad brukt. Tradisjonell klasseromsundervisning dominerer fremdeles i norsk skole. Undersøkelser viser at lærere opplever det som vanskelig å ta eleven ut av klasserommet (2009 i Frøyland 2010). Årsakene skyldes i hovedsak økonomi (transport) og at det tar mye tid fra undervisningen å ta i bruk andre læringsarenaer. Forskningsrådets evaluering av Reform 97 viser bl.a at "arbeidet i skulene fremstår som nokså tradisjonelt[...]det er utstrakt bruk av lærebøker, og undervisninga er orientert om klasserommet og er leidd av lærarane" (Haug2004:44) Videre sier evalueringen at "Avstanden mellom skule og lokalsamfunn er framleis stor. Folk utanfor skulen er i liten grad involverte i kvardagen i skulen"(Ibid.) Mange lærere oppgir et økt fokus på testing og måling av grunnleggende (teoretiske) ferdigheter, som én av grunnene til undervisningene i hovedsak foregår innenfor klasserommets vegger.

Hollingsholm Gård,
Møre og Romsdal

Politiske føringer og forskning

I Stortingsmeldingen "På rett vei" (St.mld 20 2012-2013) sier Kunnskapsdepartementet at "Evalueringen av Kunnskapsløftet viser at mange lærere opplever at de er blitt mer avhengige av lærebøkene i undervisningen." (Hodgson m.fl. (2012a) i St.mld 20,2012-2013 s 62). Lærerne kan bli mer uavhengige av lærebøkene gjennom bruk av alternative læringsarenaer hvor kunnskap knyttes til læringsmål, ved at disse settes inn i en sammenheng med miljø, aktivitet og praktisk arbeid. Dette bidrar til at elevene kan få innfridd kompetansemålene.

I Stortingsmeldingen "motivasjon, mestring og muligheter" St.mld 22 (2010-2011) vektlegges det at undervisningen skal bli mer variert, praktisk og relevant for elevene. Dette åpner muligheter for å ta i bruk andre læringsarenaer i undervisningen. Praktiske virkemidler og innfallsvinkler er viktig i alle fag. Dette kobler teori og praksis, viser undervisningens relevans og bidrar til variasjon.

Forskning og undersøkelser viser også at "elevene selv sier at de foretrekker praktiske og varierte arbeidsmåter" (Smith mfl. 2005, Dæhlen mfl. 2011 (St.mld 22 2010- 2011 s.15). Dette vil også kunne bidra til økt motivasjon. Forskning viser at "varierte opplæring som ikke er ensformig og rutinepreget, er positivt for alle elever." (Smith mfl. 2005, National Research Council 2003 i St.mld 22,2010-2011 s. 36).

I Merethe Frøyland sin bok "Mange erfaringer i mange rom" (2010) er det flere argumenter for å ta i bruk andre læringsarenaer i undervisningen. Argumentene for tilpasset opplæring kan variere, men oppsummert dreier det seg om tilpasset opplæring av hver enkelt elev.

Aktuell forskning

Norges miljø - og biovitenskaplige universitet (NMBU) har i flere år hatt et sterkt fagmiljø for bruk av gården som pedagogisk ressurs og Inn på tunet. I 2008 publiserte NMBU en rapport der hovedfokus var kunnskapsstatus og forskningsbehov for Inn på tunet. Her vises det bl.a. til en undersøkelse av effekten av opplæring på gårdsbruk for barn og unge på grunn- skoletrinnet (Andreassen og Grimsæth, 2007). Resultatene viser at elevene fikk signifikante mestringsopplevelser, og at elevene hadde fått et godt lærings- utbytte, både faglig og sosialt. Denne evalueringen viste i tillegg at undervisning på gården ikke kun er av betydning for noen enkeltelever: "der alle skolens elever deltok i gårdsopplæringen opplevde alle elevene betydningen av opplæringen på gården." (Berget og Braastad 2008).

En undersøkelse foretatt i USA er også gjengitt. Prosjektene foregikk også der utendørs i skolens nærmiljø som integrerende kontekst for læring. Her viste resultatene at klassemiljøet var bedret, motivasjonen for læring hadde økt, samt at den sosiale og kulturelle kompetansen var styrket. Standardiserte tester i språk, matematikk og naturfag fikk betydelig høyere score blant elevene som deltok i prosjekter i nærmiljøet sammenlignet med elevene som ikke deltok i slike prosjekter (Liebermann og Hoody 1998 i Berget og Braastad 2008).

Oppsummering

En god allmenndannelse er et uttalt mål for opplæring i tråd med opplæringsloven og læreplanene for fag.

For at eleven skal kunne tilegne seg kompetansene slik læreplanen beskriver, har skolen behov for flere lærings- arenaer enn klasserommet og skolegården. Landbruket generelt og gårdsbruket spesielt innehar kvaliteter som kan støtte skolen i arbeidet med å oppfylle læreplanens mål. Landbruket er en kunnskapsintensiv næring der konkret viten blir satt i sammenheng. Dette kan gi overblikk og perspektiv. I undervisningssammenheng er det naturlig at oppgaver løses alene, i fellesskap og samarbeid, slik at undervisningen bidrar til å forstå oss selv og andre bedre.

Gården er en viktig læringsarena der disse allmenndannende elementene kan erfares i praksis gjennom god sammenhengende undervisning der teori og praksis jevnbyrdig støtter hverandre.

1 Generelt

Hønnerød Gård, Vestfold

2 Skolen som kjøper av IPT

2 For skolen

Inn på tunet tjenester i skolen

Inn på tunet tjenestene som tilbys ved de ulike gårdsbrukene varierer blant annet ut i fra gårdens beliggenhet, bondens kompetanse og gårdens produksjon og drift. Når gården skal tas i bruk som læringsarena er potensialet for læring størst dersom elevene får sette de erfaringene de gjør på gården i sammenheng med teoretisk kunnskap. Derfor er det viktig at det er et tett samarbeid mellom skolen og IPT-tilbyderen¹. Læreren må sørge for at elevene opplever en sammenheng i undervisningen. Dette kan gjøres ved at det legges opp til en vurdering av for- og etterarbeid. Læringsresultat og læringsutbytte måles opp mot kompetansemåla i læreplanen.

Elevene får mange praktiske oppgaver på gården. Oppgavene kan være knyttet til mer teoretiske ferdigheter i læreplanen for fag, som enkelt kan konkretiseres og illustreres i gårdsmiljøet. Dette kan f. eks være matematiske utregninger bl.a. i geometri, fart og måling, undersøkelser i naturfaglige emner, undersøkelser og diskusjoner i samfunnsfag, begrepslæring i språk, og læring knyttet til mat og helse². Ved utarbeidelse av undervisningsopplegg og aktiviteter er det viktig at det legges opp til at aktivitetene utvikler elevens forståelse. En måte å sikre dette på er å legge opp til aktiviteter som krever at elever bruker kunnskaper og ferdigheter de har på nye måter. Slik blir aktivitetene noe mer enn bare frittstående gjøremål.

Det er en sterk kultur i skolen for å bruke lærebøker som den mest sentrale kilden til kunnskap, og klasserommet har blitt den dominerende læringsarenaen. Kombinasjonen av tekst og klasserom kan gjøre at undervisningen oppfattes som teoretisk, livsfjern og passiviserende. Variasjon av læringsarena er også en del av metodevariasjonen og ulike arenaer åpner opp for ytterligere muligheter i valg av undervisningsmetoder.

I den didaktiske planleggingen læreren utfører, er det også viktig å tenke gjennom hvor undervisningen skal foregå. Hvilke læringsarenaer er mest hensiktsmessig for å sikre en god undervisning i et gitt tema? En IPT- gård har fasiliteter en ikke kan forvente at skolen er i besittelse av. Gjennom et samarbeid med IPT-tilbydere kan skolen få tilgang på rike læringsarenaer som åpner for et mangfold av alternativer og muligheter.

¹ Se vedlegg nr 2 for undervisningsplanlegging

² Se vedlegg nr 2 for eksempler på undervisningsopplegg

2 For skolen

Hvordan kan kompetansemål nåes?

Kompetansemålene i læreplanen danner bakteppet for de læringsaktivitetene som læreren planlegger, men kan ofte være komplekse og er av og til lite egnet som mål for kortere undervisningsperioder. Da er det nødvendig at læreren lager læringsmål som kan formidles til elevene og som elevene kan relatere seg til. Læreplanene for fag i LK06 er kompetansebaserte og ikke innholdsbaserte. Dette gjør det nødvendig at læreren velger innhold, aktiviteter, arbeidsmåter og læringsarena som er med på å utvikle elevenes kompetanse. Utdanningsdirektoratet legger følgende føring til grunn for arbeidet med lokale læreplaner:

Et viktig premiss i Kunnskapsløftet er at disse valgene skal tas lokalt av profesjonelle yrkesutøvere som kjenner lokale forhold og elevene best. (Udir, Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner, 2014)

Utdanningsdirektoratet har laget en veiledning til lokalt arbeid med læreplaner og veiledninger til de ulike læreplanene i fagene. Her finnes det også eksempler på hvordan kompetansemål danner utgangspunkt for læringsmål. Henvvisning til Utdanningsdirektoratets veileder finnes i litteraturlisten i denne veilederen.

Ansvar

Det er lærerens ansvar å velge, og finne fram til innhold, aktiviteter, arbeidsmåter og læringsarenaer som bidrar til oppfylling av kompetansemålene. Læreren har den didaktiske og pedagogiske kompetansen som kreves for å planlegge undervisningen. Når læreren oppsøker IPT-gården som læringsarena, kan det være hensiktsmessig å inkludere bonden i planleggingen av undervisningsoppleggene. Tilbyder/bonden innehar fler- og tverrfaglige kunnskaper og praktiske ferdigheter og kan bidra med forslag til praktiske og konkrete læringsaktiviteter, – i tråd med kompetansemålene.

Forslag og eksempler på aktiviteter som er knyttet til kompetansemålene i læreplanen finnes bakerst i denne veilederen.

Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring for alle elever er et sentralt prinsipp i det norske utdanningssystemet, og er en viktig del av allmennpedagogikken. Men erfaringer viser at mange skoler og lærere møter store utfordringer med å implementere dette prinsippet i undervisningen. Prinsippene for opplæringen sier at:

*"tilpasset opplæring for den enkelte elev kjennetegnes ved variasjon i bruk av lærestoff, arbeidsmåter, læremidler samt variasjon i organisering av og intensitet i opplæringen"*³

Variasjon av innhold, og først og fremst metoder, er et særlig viktig stikkord for tilpasset opplæring:

"en god blanding av teoretiske og praktiske valg vil gi en mer variert og bedre tilpasset opplæring innenfor klassens rammer." (St.mld 22 2010-2011 s.37)

³ For utdypende lesning se: www.udir.no/upload/larerplaner/Fastsatte_lareplaner_for_Kunnskapsloftet/prinsipper_lk06.pdf

2 For skolen

I mange tilfeller setter skolens fysiske bygning og dens innhold begrensninger i lærerens muligheter for å tilpasse undervisningen i en slik grad og form som er hensiktsmessig. Læreren har behov for en eller flere andre læringsarenaer. I en slik sammenheng kan et tilbud fra IPT være nyttig. Gården byr på både variert innhold, ulike arbeidsmetoder og aktiviteter som skolen ikke har de samme mulighetene for å tilby. Derfor kan IPT-gården og tilbudet her bidra til at skolen oppfyller sin målsetting om tilpasset opplæring for alle.

Gården kan brukes som læringsarena til to grupper:

1. allmenn pedagogikk for hele klasser/grupper som mottar vanlig undervisning
2. spesialundervisning for elever/grupper

I neste del vil vi fokusere på spesialundervisningen knyttet til gården som læringsarena for elever med enkeltvedtak.

Stene Gård, Østfold

Hønnerød Gård, Vestfold

Hauan Gård, Vestfold

Aarholt Gård, Vestfold

2 For skolen

Hønnerød Gård, Vestfold

Spesialundervisning

Elever som ikke har, eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning. Spesialundervisningen skal være i samsvar med opplæringsloven og dennes forskrifter. Skoler som ønsker å benytte IPT-tilbud til enkeltelever, må fatte et enkeltvedtak om spesialundervisning. Behovet for å benytte et IPT-tilbud må grunngis.

Den eneste hjemmel norsk skole har til å frita elevene fra måloppnåelse i enkelte fag er gjennom enkeltvedtak (se vedlegg 1). Til grunn for et enkeltvedtak skal det legges en sakkyndig vurdering fra PPT.

Enkeltvedtak skal blant annet inneholde:

- innholdet i opplæringen
- organiseringen av opplæringen
- omfanget av spesialundervisningen
- kompetansen til den som gjennomfører opplæringen

En følge av enkeltvedtaket er at skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for eleven. En IOP skal vise: (Vedlagt eksempel på IOP)

- mål for opplæringen
- innholdet i opplæringen
- hvordan opplæringen skal drives

Tilbud om spesialundervisning er frivillig, og elevens foreldre gir sitt samtykke til dette. Spesialundervisningen skal så langt det er mulig, utformes i samarbeid med eleven og foreldre, og det skal legges stor vekt på deres syn.

For at elevene skal få et tilfredsstillende utbytte av IPT-tilbudet er det viktig at eleven ønsker et slikt tilbud, og at han/hun trives med opplegget og aktivitetene som gården tilbyr. For å sikre at gårdens tilbud møter behovene i elevens IOP, bør elev og lærer får mulighet til avtale et uforpliktende besøk på gården 1-2 ganger for å avgjøre om tiltaket passer.

2 For skolen

Krav -hvordan sikre best mulig kvalitet på IPT-tilbudet for enkelteleven

Ved spesialpedagogiske tilbud:

- Sørg for at retningslinjer og saksgang i forhold til spesialundervisning og bruken av IPT-tilbudet er ivarettatt. Det skal fattes enkeltvedtak og skrives IOP dersom skolen skal benytte IPT-tilbud til enkeltelever.
- Sørg for at oppholdet på gården harmoniseres med opplæringen i den ordinære gruppen til eleven og at opplæringen er integrert på en slik måte at opplæringen på gården ikke betraktes som uavhengig av annen opplæring eleven får.
- Den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PP- tjenesten) er sentral i utredning og tilråding når det skal gjøres enkeltvedtak om spesialundervisning. Bidra til at din lokale PP- tjeneste er kjent med hvilke IPT-tilbud som finnes i skolens område og samarbeid gjerne om hvordan skolen best kan benytte seg av disse.
- Det er viktig at roller og ansvar avklares mellom skolen og IPT-tilbyderen. Opplæringsloven § 10-1 klargjør krav til undervisningspersonalets kompetanse, og Utdanningsdirektoratets rundskriv 3-2010 presiserer dette ytterligere: "Det kan brukes assistenter i tillegg til den som har hovedansvaret for opplæringen, men assistenter skal ikke lede opplæringen, herunder ha ansvaret for spesialundervisning. Assistentene kan kun bistå undervisningspersonalet i opplæringen, gi annen praktisk hjelp eller ha tilsyn med eleven." Dette er skolen og skoleeiers ansvar, men det er viktig at tilbyder og skole har et nært samarbeid om dette.

For all undervisning på gård, sørg for:

- Forutsigbarhet gjennom å legge vekt på at oppholdet på gården skal oppfattes som en del av elevenes helhetlige undervisning. Det anbefales derfor å planlegge oppholdet på gården godt, og sørge for et relevant og skikkelig for- og etterarbeid.
- å vurdere nøye hvordan anvendelsen av IPT-tilbudet organiseres, slik at prinsippene om en likeverdig og inkluderende undervisning ivaretas for alle.

Hollingsholm Gård,
Møre og Romsdal

3 **Bonden** som selger av IPT

3 For bonden

Aarholt Gård, Vestfold

Bygger på prinsipper om likeverdighet, inkludering og tilpasset opplæring

DEN NORSKE SKOLE

Er regulert av opplæringsloven og Kunnskapsløftet (LK06) (forskrift)

- Obligatorisk
- 13-årig skoleløp
- Delt inn i barnetrinn 1.-7. og ungdomstrinn 8.-10.
- 3-årig videregående - opplæring

Likeverdighet uansett kjønn, bakgrunn, hudfarge, eller handikap

Hva er den norske skolen?

I Norge er det et 13-årig skoleløp. Det er gratis for barn og ungdom mellom 16 og 19 år. Grunnskolen er obligatorisk og delt inn i barnetrinnet (1.-7. årstrinn) og ungdomstrinnet (8.-10. årstrinn).

I Norge har fellesskolen lange historiske tradisjoner. Fellesskolen bygger på prinsippene om en likeverdig, inkluderende og tilpasset opplæring og skal gi alle elevene like rammer for opplæringen uavhengig av bakgrunn, funksjonshemninger og kjønn.

Den norske grunnskolen og den videregående opplæringen reguleres av opplæringsloven, en lov med 16 kapitler som omfatter alle sidene ved opplæringen. Til opplæringsloven følger en forskrift som nærmere regulerer de ulike sidene ved opplæringen.

Læreplanverket Kunnskapsløftet

Læreplanverket Kunnskapsløftet (LK06) har status som forskrift. Læreplanverket kan illustreres på følgende vis med hovedområder som kan deles i de som er fastlagte og de som kan tilpasses lokale forhold:

3 For bonden

Vold Gård, Hedmark

Disse ligger fast

Formål
Hovedområder
Omtaler av de grunn- leggende ferdighetene
Bestemmelser om sluttvurderinger i fagene

Disse bestemmes lokalt på skolen

Innhold
Hvordan organisere opplæringen
Hvilke arbeidsmåter og metoder
Vurdering

Oppsummert gir læreplanverket et lokalt handlingsrom. Elevene skal utvikle kompetanse i tråd med LK06. Progresjon i opplæringen tilpasses lokalt. Innhold og metode i opplæringen velges lokalt og vurderingsarbeidet gjøres lokalt. Læreplanverket gir skolene stor valgfrihet i å ta i bruk varierte metoder, variert undervisning på lokale steder som for eksempel museer og Inn på tunet-gårder.

Muligheter innenfor valgfagene

3 For bonden

Stene Gård, Østfold

Valgfag ble innført på ungdomstrinnet gjennom Stortingsmeldingen "Motivasjon-Mestring- Muligheter" (Stortingsmelding 22 2010-2011). Økt valgfrihet, motivasjon og læring er bakgrunnen for innføringen av totalt 14 valgfag. Kunnskapsdepartementet ser på dette som ett av flere tiltak for å nå målet om en mer praktisk, variert og relevant opplæring på ungdomstrinnet.

Valgfagene er basert på en tverrfaglig tilnærming og flere av fagene har tema der bruk av andre læringsarenaer generelt og gårdsbruk spesielt er aktuelt. Eksempler på dette kan være forskning i praksis, teknologi i praksis, levende kulturarv, natur, miljø og friluftsliv, samt produksjon av varer og tjenester. Bakerst i denne veiledningen finnes forslag og eksempler på aktiviteter som er knyttet til kompetansemålene i læreplanen, inkludert eksempler fra noen valgfag. Skolene gir i gjennomsnitt tilbud om fire valgfag (Udir, Statistikknotat 01/2014)

Barnetrinnet har følgende fag:

- RLE (religion, livssyn og etikk)
- Norsk
- Matematikk
- Naturfag
- Engelsk
- Samfunnsfag
- Kunst og håndverk
- Musikk
- Mat og helse
- kroppsøving

I tillegg til fagene på barnetrinnet har ungdomstrinnet også følgende fag:

Valgfag:

- Demokrati i praksis
- Innsats for andre
- Levende kulturarv
- Natur, miljø, friluftsliv
- Reiseliv
- Trafikk
- Design og redesign
- Forskning i praksis
- Fysisk aktivitet og helse
- Internasjonalt samarbeid
- Medier og kommunikasjon
- Produksjon av varer og tjenester
- Sal og scene
- Teknologi i praksis

Utdanningsvalg Fremmedspråk
Arbeidslivsfag (permanet for alle skoler
fra skoleåret 2015-16)

3 For bonden

Hva kan pedagogisk- psykologisk tjeneste (ppt) hjelpe til med?

Pedagogisk Psykologisk tjeneste (PP- tjenesten) er en lovpålagt kommunal tjeneste, og er en rådgivende og sakkyndig instans når det gjelder utvikling, læring og trivsel for barn under skolepliktig alder og elever i grunnskolen og videregående opplæring. Arbeidet til PP- tjenesten er hjemlet i opplæringsloven, og PP tjenesten har blant annet som oppgave å utrede og tilrå og veilede om barn, unge og voksne som har utfordringer som kan få konsekvenser for læring. Når PP- tjenesten mottar en henvising er det vanlig å klargjøre hva foreldre, i samarbeid med skolen, ønsker hjelp til. I de fleste tilfeller innebærer det et ønske om at PP- tjenesten utarbeider en sakkyndig vurdering med en utredning og en tilråding. Utredningen består vanligvis av kartlegging, samtaler, observasjon og testing av eleven for å utrede elevens forutsetninger for læring og skolens muligheter for å tilrettelegge innenfor det ordinære opplæringstilbudet.

Den skriftlige tilrådingen fra PP- tjenesten skal inneholde en vurdering av

- Om en kan avhjelpe de vanskene elevene har innenfor det ordinære opplæringstilbudet
- Hvilken opplæring som vil gi et forsvarlig opplæringstilbud
- Hva som er realistiske opplæringsmål for eleven

PP- tjenesten kan anbefale undervisning på IPT-gården. PP tjenesten skal utarbeide den sakkyndige vurderingen som skal inneholde organiseringen av opplæringen. Bruk av alternative opplæringsarenaer kan vurderes brukt i organiseringen av opplæringen av eleven. Det er en hensiktsmessig at PP- tjenesten er gjort kjent med Inn på tunet og hvilke tilbud som kan dekkes på IPT-gården. Når eleven skal tas ut for spesialundervisning, med bruk av alternativ opplæringsarena, skal rektor fatte enkeltvedtak.

Anbefalinger ved kjøp av inn på tunet-tjenester

For at IPT-tilbudet som tilbys skolene skal være av god kvalitet er det viktig at skolen og IPT-tilbyder samarbeider godt. Her følger noen anbefalinger for å sikre at skolens interesser er i varetatt gjennom IPT-samarbeidet:

- Elever som ikke har eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning. En betydelig andel av skolene som benytter seg av IPT-tjenester bruker IPT-tjenestene som en del av spesialundervisningen ved skolen. Det anbefales at IPT-tilbyderen setter seg inn i de viktigste retningslinjene og saksgangen med hensyn til spesialundervisning. Gi gjerne skolen, eleven og foreldre anledning til å besøke gården før det fattes et endelig vedtak om hele eller deler av spesialundervisningen skal foregå på gården.
- Sørg for å gjøre deg kjent med den lokale PP- tjenesten, og les gjerne den generelle informasjonen om PP- tjenesten på nettsiden til Utdanningsdirektoratet: [www.udir.no/Regelverk/ Informasjon-til-foreldre/PP-tjenesten/](http://www.udir.no/Regelverk/Informasjon-til-foreldre/PP-tjenesten/)
- Sørg for å avklare roller og ansvar før elevene ankommer gården. Hva skal du som tilbyder ha ansvar for og hva er skolens og lærerens oppgaver.

Avklaring av roller og ansvar er også et viktig punkt i forslaget til kontrakt mellom skole og IPT-tilbyder.

- Gi gjerne skolen tilbud om dagsreferat, vurderingsreferat eller bilder fra aktivitetene som elevene gjennomfører på gården. Dette kan være en viktig del av skolens samarbeid med elevenes foreldre.
- Etabler rutiner for evaluering av opplegget som tilbys den enkelte skole. For økt kvalitet bør skole og tilbyder samarbeide om utvikling av evalueringen, dens innhold og form.
- Sørg for at du som tilbyder kjenner til skolens ordensreglement og at reglene på gården er i samsvar med disse.
- Alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø. Sørg for at du som tilbyder kjenner til lover og regler i forhold til taushetsplikt, handlingsplikt og opplysningsplikt til barnevernet. Samarbeid gjerne med skolen om hvordan du best kan overholde disse pliktene.

Kilder

Andreassen, I.H. & Grimseth, G.: "Inn På Tunet.

Opplæring på gård." Evalueringsrapport fra Høgskolen i Bergen 2007, i Berget, Bente og Braastad, Bjarne O.: "Kunnskapsstatus og forskningsbehov for Inn på tunet" Norges Miljø og Biovitenskaplige Universitet, 2008

Berget, Bente og Braastad, Bjarne O.: "Kunnskapsstatus og forskningsbehov for Inn på tunet" Norges Miljø og Biovitenskaplige Universitet, 2008

Frøyland, Merethe: "Mange erfaringer i mange rom" Abstrakt Forlag, 2010

Det kongelige kirke – og undervisningsdepartement (1993): Den generelle delen av læreplanen: [http://www. udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Generell-del-av-lareplanen/](http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Generell-del-av-lareplanen/)

Haug, Peder: "Resultat frå evalueringa av Reform 97" Oslo, Noregs Forskningsråd 2004

Det kongelige Kunnskapsdepartement: Opplæringslova. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Hentet fra <http://lovdata. no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Meld. St. 22 (2010-2012) "Motivasjon - mestrings- muligheter": <http://www.regjeringen. no/nb/ dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2010-2011/meld- st-22-2010--2011.html?id=641251>

Meld. St. 20 (2012-2013) "På rett vei": <http:// www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/ regpubl/ stmeld/2012-2013/meld-st-20-20122013. html?id=717308>

<http://www.udir.no/Regelverk/tidlig-innsats/ Veilederene-i-fulltekst/Spesialpedagogisk-hjelp/>

www.udir.no/tidliginnsats

Udir: læreplaner for fag: <http://www.udir.no/ Lareplaner/Finn-lareplan/>

Udir: Informasjon om Pedagogisk Psykologisk tjeneste

Udir: "Prinsipper for opplæringen": http://www.udir.no/upload/larerplaner/Fastsatte_lareplaner_for_Kunnskapsloftet/prinsipper_lk06.pdf

Udir: Rundskriv 1/2013: "Fag – og timefordeling"

Udir: Rundskriv 3/2010: "Bruk av andre læringsarenaer" Udir: Statistikknotat 01/2014: "Hvilke valgfag velgerelevne"

Udir: "Veileder i lokalt arbeid med læreplaner": <http:// www.udir.no/Lareplaner/ Veiledninger-til-lareplaner/ Veiledning-i-lokalt-arbeid-med-lareplaner/>

Udir: "Veileder til læreplanene i arbeidslivsfag" 2012: http://www.udir.no/Upload/ larerplaner/ arbeidslivsfag/5/Veiledning_lp_arbeidslivsfag. pdf?epslanguage=no

Foto og illustrasjoner

Alle foto: Matmerk

Alle illustrasjoner: Konsis (www.konsis.no)

Vedlegg

Vedlegg 1

Vedlegg 1

Eksempel på AVTALE (når kjøper er skole/skoleeier)

Mellom..... (kjøper, navn på skole) heretter kalt skolen og(tilbyder) heretter kalt IPT – tilbyder er det inngått følgende avtale:

1. Rammene for oppgavene tiltaket skal utføre

Tiltaket omfatter følgende antall elever: _____

Elevene vil følges av følgende antall personale fra skolen: _____

Avtalen er inngått for perioden (dd.mm.åååå), med mulighet for forlengelse når perioden utløper.

Avtale om forlengelse skal være avklart innen fire måneder før avtalens utløp.

2. Tiltakets formål i forhold til skolens arbeidsoppgaver

Opplæringen skal være i samsvar med Læreplanverket for Kunnskapsløftet, jfr. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Opplæringen skal være egnet til at eleven kan nå kompetansemålene i læreplanen for fag, eventuelt i de individuelle målene som er fastsatt i enkeltvedtaket om spesialundervisning.

Aktivitetene som det legges opp til på gården må være relevante og forankres i kompetansemålene i læreplanen for fag. Det er viktig at den opplæringen som finner sted på gården sees i sammenheng med den opplæringen elevene mottar på skolen slik at IPT - tilbud og skole kan utfylle hverandre best mulig.

IPT- tiltaket skal bistå skolen med følgende arbeidsoppgaver:

Beskriv

3. Roller og ansvar

Et godt samarbeid mellom skolen og IPT - tilbyder er viktig for at elevene skal ha et godt utbytte av oppholdet på gården. Skoleeier har ansvar for å påse at ansvaret for opplæringen er lagt til en person som oppfyller krav til lærerkompetanse, jfr. opplæringsloven § 10-1, samt forskrift til opplæringsloven kap.14. Det kan brukes assistenter i tillegg til den som har hovedansvaret for opplæringen, men assistenter skal ikke lede opplæringen, herunder ha ansvaret for spesialundervisning. Assistentene kan kun bistå undervisningspersonalet i opplæringen, gi annen praktisk hjelp eller ha tilsyn med eleven. Dette er skolens og skoleeiers ansvar. Det er viktig at det er godt

avklart hvem som har ansvar for hva i undervisningsopplegget. Partene i denne kontrakten har avklart ansvarsfordeling på følgende måte:

Beskriv

4. Tilsyn

Skoleeier har plikt til å sørge for at tilsynet med elevene er forsvarlig i forhold til risikoen for at skade eller ulykke kan skje, jfr. forskrift til opplæringsloven § 12-1. Denne plikten gjelder også for opplæring på alternativ arena. For at opplæringen skal være trygghetsmessig forsvarlig, skal det som hovedregel alltid være noen som har tilsyn med elevene, f. eks assistenter, lærere eller andre voksne som er tilknyttet opplæringen. Følgende bør overveies når omfanget av tilsyn skal vurderes:

- Hvor risikofyllt er situasjonen? Her må det ses på farlige omgivelser, medelever, opplæringsstedet etc.
 - Er det forhold ved eleven selv eller andre som øker risikoen?
 - Antallet elever?
 - Hvordan er opplæringsstedet tiltrettelagt, er det sikret? Dersom det er usikrede/farlige maskiner kan dette medføre økt krav til tilsyn
 - Elevens alder? Yngre elever vil som hovedregel kreve mer tilsyn enn eldre.
- Partene har vurdert at følgende tilsyn er nødvendig og at det gjennomføres på følgende måte:

Beskriv

5. Taushetsplikt

Det er viktig med et tett samarbeid mellom skolen og tilbyder. For å ivareta personvern og sikre at taushetsplikten overholdes er det viktig med gode rutiner for

hvordan informasjon oppbevares og utveksles, jfr. opplæringsloven § 15-1, jfr. forvaltningsloven § 13-13e. Partene i kontrakten er enige om hvordan informasjon og opplysninger skal håndteres og eventuelt oppbevares i henhold til gjeldende regelverk.

Beskriv

6. **Politiattest**

For personer som har tilsyn med eleven/e uten å være ansatt i kommunen og som regelmessig oppholder seg på gården vil det kunne kreves politiattest etter opplæringsloven § 10-9 annet ledd. Skolens tilsynsansvar innebærer å ha oversikt over andre personer som jevnlig befinner seg på stedet der opplæringen finner sted, og at disse ikke på noen måte skader eleven/ ene. Det er kjøpers ansvar å hente inn politiattest.

7. **Handlingsplikten**

Alle elever, også de som mottar opplæring på en annen opplæringsarena, har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø. Enhver som er ansatt ved skolen er pålagt en særskilt handlingsplikt, jfr. opplæringsloven § 9a- 3 annet ledd. Handlingsplikten innebærer at den ansatte, ved kunnskap eller mistanke om at en elev utsettes for krenkende ord eller handlinger, skal undersøke saken snarest, varsle skoleledelsen og eventuelt gripe inn dersom det er nødvendig og mulig. Alle som har tilknytning elevens opplæringstilbud, både det pedagogiske opplegget og tilsyn med elevene, skal være kjent med handlingsplikten. Tilbyder er kjent med handlingsplikten.

8. **Opplysningsplikten til barnevernet**

Skolens personale skal i sitt arbeid være på vakt overfor forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten, jfr. opplæringsloven § 15-3. Partene i denne kontrakten er enige om at denne opplysningsplikten også gjelder de som har tilknytning til elevens opplæringstilbud, både det pedagogiske opplegget og til syn med elevene. Tilbyder er kjent med opplysningsplikten til barnevernet.

9. **Ordensreglement**

Ordensreglementet som gjelder for skolen vil også gjelde for opplæring gitt gården. Ordensreglementet er en lokal forskrift og fastsetter elevens rettigheter og plikter, hva som er uønsket oppførsel, tiltak dersom eleven opptrer i strid med ordensreglementet og eventuelle særlige prosedyrer for sanksjonering, jfr. opplæringsloven § 2-9. Gården er ikke forhindret fra å ha egne regler som regulerer f. eks hvor på gården elevene har lov til å bevege seg. Partene i denne kontrakten er gjort kjent med skolens ordensreglement og tilbyders reglement for gården.

10. Informasjonsflyt

Det er viktig med et godt samarbeid mellom skole og tilbyder for å sikre et godt tilbud til elevene. Eksempler på samarbeidsverktøy som gir skolen innblikk i gjennomføringen av tilbudet kan være dagsreferat, vurderingsskjema, bilder fra aktiviteter m.m. Motsatt kan det være hensiktsmessig at tilbyder får tilgang til f. eks ukeplaner, halvårsplaner, årsplaner/ årshjul, slik at tilbyder best mulig kan tilpasse sine tilbud til skolens behov og gjøremål.

Partene i denne avtalen har avklart rutiner og ansvar for informasjonsflyt mellom skole og tilbyder:

Beskriv

11. Håndtering av ulike brukergrupper på gården samtidig

Det må overveies nøye hvorvidt det er vil være forsvarlig å gi tilbud til ulike grupper samtidig.

Kjøper skal være orientert og gi sin godkjenning dersom tilbyder har brukere fra ulike brukergrupper tilstede samtidig.

Dato:

Signaturer:

Navn kjøper

Navn tilbyder

Vedlegg 2

Undervisningsplanlegging

Undervisning skal bygges opp rundt læringsmål/kompetansemål. Utfra mål settes det ned hvordan man tenker undervisningen gjennomført dvs. hvilke arbeidsmåter/ metoder og aktiviteter en tenker å bruke for at elevene skal nå læringsmåla.

Etterarbeid etter læringsaktivitet: En viktig del av etterarbeidet går på å oppsummere og reflektere om valgt arbeidsmåte/metode medførte atferdsendring dvs. læring hos elevene. Ble målene oppnådd?

Oversikt for elevene - ukeplan

- Bruk av ukeplaner er utbredt i skolen. Dette er et viktig redskap for læreren til å kommunisere med elevene og foreldre om hva som skal læres, hvor det skal læres og hvordan. Det optimale vil være en dialog mellom IPT- tilbyder og skolen om utarbeidelse av elev(elevenes) innhold i ukeplanen. Ved et slikt samarbeid vil lettere forventninger kunne avklares til elevene og IPT bonden om hvordan det skal jobbes for at elevene skal nå læringsmåla. Anvendt tid brukt på IPT gården vil da også være lettere å dokumentere. Du er her:
- Ukeplan, timeplan og arbeidsplan med eksempel

Ukeplanen Kan vise

- fordelingen av fag og timer
- læringsmål
- lekser
- evaluering

Ukeplanen skaper oversikt over uken og er et viktig samarbeidsdokument mellom hjem og skole.

For elever med særskilte behov er det viktig at ukeplanen har en fast struktur.

Planen skal vise:

- hvor eleven skal være
- hvilke lærere som har ansvar for timene
- hva som skal være innholdet i læringsaktivitetene
- hvor lenge timen/læringsøkta varer

Ukeplanen må suppleres av **dagsplaner** som viser

- detaljer og rekkefølge
- oversikt over dagen

Her følger et utvalg kompetansemål samt forslag til et utvalg læringsaktiviteter som kan tilpasses IPT – gården.

Eksempler på aktiviteter og kompetansemål

Matematikk

Kompetansemål etter 4. årstrinn:

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- gjere overslag over og finne tal ved hjelp av hovudrekning, teljemateriell og skriftlege notat, gjennomføre overslagsrekning og vurdere svar
- finne informasjon i tekstar eller praktiske samanhengar, velje rekneart og grunngje valet, bruke tabellkunnskap og utnytte samanhengar mellom rekneartane, vurdere resultatet og presentere løysinga
-

Arbeidsmåte: Gruppearbeid/praktisk matematikk. Dyra på gårdsbruket kan telles, organiseres og systematiseres. Hvor mange høner er det i hønsegården/huset. Hvor mange i hver avd.? Hvor mange høner til sammen? Hvor mange egg legger de forskjellige hønene i uka? Hvor mange sauer er det i fjøset? Hvor mange søyer er ett år, hvor mange er to år osv? Dette kan bli fine tall å lage statistikk og diagrammer med, gjøre overslag og regne med ulike metoder.

Kompetansemål etter 4. årstrinn:

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- gjere overslag over og måle lengd, areal, volum, masse, temperatur, tid og vinklar, samtale om resultata og vurdere om dei er rimelege
- samanlikne storleikar ved hjelp av høvelege målereiskapar og enkel berekning, presentere resultata og vurdere om dei er rimelege
- samle, sortere, notere og illustrere data på formålstenlege måtar med teljestrekar, tabellar og søylediagram, med og utan digitale verktøy, og samtale om prosess og framstilling

Kompetansemål etter 7. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- velje høvelege målereiskapar og gjere praktiske målingar i samband med daglegliv og teknologi og vurdere resultata ut frå presisjon og måleusikkerheit

- gjere overslag over og måle storleikar for lengd, areal, masse, volum, vinkel og tid og bruke tidspunkt og tidsintervall i enkle berekningar, diskutere resultata og vurdere kor rimelege dei er
- velje høvelege måleiningar og rekne om mellom ulike måleiningar
- analysere eigenskapar ved to- og tredimensjonale figurar og beskrive fysiske gjenstandar innanfor daglegliv og teknologi ved hjelp av geometriske omgrep

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- gjere overslag over og berekne lengd, omkrins, vinkel, areal, overflate, volum, tid, fart og massetettleik og bruke og endre målestokk
- velje høvelege måleiningar, forklare samanhengar og rekne om mellom ulike måleiningar, bruke og vurdere måleinstrument og målemetodar i praktisk måling og drøfte presisjon og måleusikkerheit
- gjere greie for talet π og bruke det i berekningar av omkrins, areal og volum

På gården er det mange arealer det kan være spennende å måle. Hvor stort er melkerommet? Hvor stort er vedskjulet? Arealet til stall / fjøs kan regnes ut og gjøres om til ulike målestokker. Hvor langt er det fra fjøset til våningshuset? Hvor store er liggebåsene til kuene? Hvor stor plass tar alle liggebåsene til sammen? Hvor stort er forbrettet? Hvor stor spiseplass har hvert dyr? Hvor mange m^3 er melketanken? Hvor mange liter melk er det plass til i tanken? Hva er omkretsen på forhekkene? Og hvor mange m^3 gras er det plass til i siloen? Hva er volumet til en rundball? Hvor mange rundballer er det plass til i siloen? Hva er omkretsen på traktordekkene? Hvor mange ganger går hjulene rundt på traktorene når denne kjører 100 meter. Hvor mange kg frø behøves for å så det største jordet? Hvor mange rundballer/ mye gras gir denne frømengden?

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- bruke målestokk til å berekne avstandar og lage og samtale om kart og arbeidsteikningar, med og utan digitale verktøy

De fleste gårder har gode kart over eiendommen (gårdskart) og kart over bygningene, gjerne i ulike målestokker. Det gir gode muligheter for varierte utregninger med målestokk. Hvor mange m^2 er det minste jordet. Hvor mange m^2 er det største jordet? Hvor stort er arealet på fjøset? Hvor langt er det fra fjøset til enden på jordet? Hvor mange fjøs er det plass til på det minste / største jordet?

Samfunnsfag

Kompetansemål etter 4. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- *beskrive landskapsformer og bruke geografiske nemningar i utforsking av landskapet nær skole og heim*

Kompetansemål etter 7. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- *registrere og tolke spor etter istida på heimstaden og forklare kva istida hadde å seie for danning av landskap og heile landet*
- *forklare samanhengar mellom naturressursar, næringar, busetnad og levevis*

På mange gårdsbruk er det klare spor etter hvordan landskapet er formet av vann og is, og gårdslandskapet og landskapet omkring illustrerer mange begreper knyttet til ulike landskapsformer (ås, åsrygg, kolle, nes, halvøy, bakke, skråning, grøft, berg, åkerholme osv.) Landskapet og naturen for øvrig danner grunnlag for gårdsdriften og kan vise på mange måter hvordan naturressurser, næring, bosetting og levevis henger sammen. Dette temaet kan også kobles til norskfaget med fagtekster og lignende. Kanskje kan elevene intervju bonden om endringer i gårdslandskapet. Gårdsbruk og gårdsdrift er én av flere næringer som eksemplifiserer hvordan dette henger sammen.

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- *drøfte viktige omveltingar i samfunnet i nyare tid, og reflektere over korleis dagens samfunn opnar for nye omveltingar*

Landbrukshistorien inneholder gode eksempler på hvordan omveltninger i samfunnet har vært med på å prege det samfunnet og landbruket vi har i dag. Med utgangspunkt i dagens industrialiserte landbruk kan elevene få innblikk i hvordan landbruket var i tidligere. Mange gårdsbruk har også lang historie der det er mulig å få informasjon om hvor mange som tidligere har livnært seg av gårdens ressurser. Det store hamskiftet er et godt utgangspunkt for diskusjoner rundt dette temaet.

Det skjer stadig omstillinger og endringer også i dagens samfunn som har konsekvenser for dagens landbruksnæring. Samtidig skjer det utvikling også i landbruket som kan prege samfunnsendringer for øvrig. Dette kan være gode utgangspunkt for diskusjoner.

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- utforske, beskrive og forklare natur- og kulturlandskapet i lokalsamfunnet
- undersøke korleis menneske gjer seg nytte av naturgrunnlaget, andre ressursar og teknologi i Noreg og i andre land i verda og drøfte premisser for berekraftig utvikling
- undersøke og diskutere bruk og misbruk av ressursar, konsekvensar det kan få for miljøet og samfunnet, og konflikter det kan skape lokalt og globalt

Gårdsbruk og landbruket for øvrig er en helt sentral del av kulturlandskapet. Det er mange spennende aktiviteter knyttet til utforsking av kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet knyttet til dette. På nettstedet www.miljolare.no finnes aktivitetene ”gamle ferdselsårer”, ”skjøtsel av kulturlandskap” og ”kartlegging av område som er viktige for biologisk mangfold”. Aktivitetene er rettet mot undervisning i skolen og skolen kan fritt benytte seg av disse. Nettstedet inneholder også andre aktiviteter rettet mot bærekraftig utvikling som er relevant å koble mot landbruk og aktiviteter i IPT, bl.a knyttet til interessekonflikter, naturområder, energi og lignende.

Gårdsdrift innebærer ofte omsetting av ulike ressurser og har bl.a. mange eksempler der elevene kan følge et produkt fra råvare til avfall. Landbruket er i dag regulert m.h.t miljøhensyn og ressursforvaltning, og mange gårdbrukere står ofte overfor valg der hensyn til miljø og natur må veies opp mot gårdsdrift og økonomi. Dette kan fungere som gode eksempler for elevene på hvordan det arbeides med bærekraftig utvikling i en lokal næring (landbruket) og kan videre overføres til nasjonale og internasjonale forhold.

Naturfag

Kompetansemål etter 4. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- fortelle om dyr i nærområdet, diskutere dyrevelferd og skille mellom meninger
- undersøke biologisk nedbryting og beskrive et kretsløp i naturen

Husdyrhold er et godt utgangspunkt for å diskutere dyrevelferd. Samfunnet og forbrukere er i økende grad opptatt av dyrevelferd og dette har fått konsekvenser for landbruket og dyreholdet for øvrig. På gårdsbruket kan elevene få se konkrete eksempler på hvordan dyrevelferd er ivaretatt, både i faste installasjoner og i rutiner og håndtering for øvrig.

På gården er det mange eksempler på biologisk nedbryting. Elevene kan ta del i prosesser der biologisk nedbryting er en forutsetning for drift og vekst (eks. gjødsling, kompost osv) og få

konkrete erfaringer med betydningen av biologiske nedbrytingsprosesser. Ofte er det naturområder knyttet til gårdsbruket som kan benyttes i undervisningen. Her kan elevene oppleve nedbryting slik det foregår upåvirket av mennesker og observere et kretsløp i naturen. På gården kan eleven få delta i prosesser som er avhengig av kretsløp i naturen. Vannets kretsløp er et godt eksempel for elevene på årstrinnene fra 1-4.

Kompetansemål etter 4. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- beskrive konstruksjoner og diskutere hvorfor noen konstruksjoner er mer stabile og tåler større belastning enn andre
- gjenkjenne og beskrive bærende strukturer i ulike byggverk i nærmiljøet

Flere av bygningene på gården, både bolighus og fjøs, låve og stall har ofte synlige konstruksjoner som gjør det mulig for elevene å se konkrete eksempler på hvordan ulike konstruksjoner benyttes til ulike formål. Elevene kan få egne erfaringer med å bygge konstruksjoner, f.eks. ved å sette opp en enkel gapahuk, små bruer over bekker og grøfter, sagkrakker o.l. Erfaringene fra slikt arbeid bidrar til at det blir enklere å gjenkjenne bærende strukturer i andre byggverk i nærmiljøet.

Kompetansemål etter 7. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- undersøke og diskutere noen faktorer som kan påvirke frøspiring og vekst hos planter
- beskrive kjennetegn på noen plante-, sopp- og dyrearter og ordne dem systematisk

De fleste gårdsbruk har planteproduksjon i en eller annen form og dette gir gode muligheter for elevene til å undersøke ulike faktorer som påvirker frøspiringen og planteveksten. I tillegg bidrar plantenes likheter og forskjeller til gode utgangspunkt for diskusjon de ulike faktorene.

I naturområdene rundt gården er det mulig å finne både sopp, insekter og ville planter. Sammen med de domestiserte plantene og husdyra utgjør dette spennende muligheter for å beskrive ulike kjennetegn og drive systematisering.

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- beskrive oppbygningen av dyre- og planteceller og forklare hovedtrekkene i fotosyntese og celleånding
- gjøre rede for celledeling og for genetisk variasjon og arv.

Plantene på gården gir gode muligheter for å studere betydningen av fotosyntesen i praksis. I tillegg gir mangfoldet av både domestiserte og ville planter på gården mulighet til å studere plantenes celler og ulikhetene i plantenes fysikk. Husdyravl gir særlig gode eksempler på genetisk variasjon og arv.

Valgfag

Teknologi i praksis

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- finne problemstillinger, formulere forskbare spørsmål og forslag til hypoteser
- planlegge undersøkelser basert på egne eller gruppas forskningsspørsmål og hypoteser
- delta i samtaler om egen og andres utforskning
- argumentere for egne hypoteser i lys av funn og andre relevante undersøkelser
- gjennomføre planlagte undersøkelser og foreta relevante justeringer underveis
- bruke relevante metoder og utstyr for innsamling og analyse av data
- demonstrere og forklare metoder, virkemåten til utstyr og prosedyrer for datainnsamling i gjennomførte forskningsprosjekter
- systematisere data slik at mønstre kommer tydelig fram og vurdere usikkerheter
- formidle resultater fra egne prosjekter

Erfaringer viser at elever motiveres av at innsatsen de gjør og aktivitetene de utfører bidrar til noe utover deres egen læring. Å utføre undersøkelser som kan ha nytteverdi for andre vil være særlig motiverende. På gårdsbruket er det stadig behov for å oppdatere kunnskap om og status for driften. F.eks. kan det være aktuelt forske på problemstillinger relatert til miljøutfordringer og energispørsmål knyttet til gårdsdriften, men også problemstillinger i forhold til plantedyrking og dyreholdet på gården. På gården får elevene mulighet til å forske på problemstillinger der resultatet av deres forskning også kan være av betydning for gårdens drift.

Levende kulturarv

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

Utforskning

- finne fram eksempel på lokal kunst, kultur og tradisjonar og vise til utvikling over tid
- tileigne seg enkle ferdigheiter og teknikkar ut frå kunnskap om kunst, kultur og tradisjonar

Formidling

- *skape og vise fram egne uttrykk eller produkt baserte på kunnskap om kunst, kultur og tradisjon*
- *formidle kunst, kultur og tradisjonar på aktuelle arenaer ved å bruke varierte uttrykksformer*

Hovedområdet *utforsking* omfatter undersøkelser og registrering av egen og andre sin kulturarv og historie. Det kan være spor fra fortida som huler, gjenstander, næringsformer som seter- og reindrift, og oppskrifter eller historier om kjente personer og hendelser. Mange gårdsbruk er også levende kulturmiljø der det er tydelige spor etter tidligere generasjoners liv og virke. Både bygninger, gjenstander og håndverksteknikker kan være gjenstand for undersøkelser. Faget legger opp til at elevene skal få mulighet til å utforske lokale tradisjoner og kulturarv ved å øve og lære seg teknikker og ferdigheter. IPT- gården er en god arena for aktiviteter og læring i dette faget.

Elev/ungdomsbedrift (UB) egner seg også meget godt som et prosjekt knyttet til ressursene på gården. For nærmere informasjon om UB, ta kontakt med organisasjonen Ungt entreprenørskap. (www.ue.no).

Aarholt Gård, Vestfold

Hauan Gård, Vestfold

www.innpåtunet.net

